

فرهنگ نامه اسکندر نامه نظامی کنجوی

www.ketab.ir

تراپستاد

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه
عنوان قراردادی
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
بصفت فهرست نویسی
پادداشت
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دبیوی
شماره کتابشناسی ملی
اطلاعات رکورد کتابشناسی

پرستار، نریا، ۱۳۵۷ -
اسکندرنامه، برگزیده، شرح
فرهنگنامه اسکندرنامه نظامی گنجوی/ نریا پرستار،
تهران: قلم فرشته، ۱۳۰۱،
۲۰۲ ص.
622-94823-0-8978-
فبها
کتابنامه: ص. ۱۹۵ - ۲۰۲.
نظامی، الیاس بن یوسف، ۴۵۳۰ - ۴۶۱۳ ق. اسکندرنامه - نقد و تفسیر
نظامی، الیاس بن یوسف، ۴۵۳۰ - ۴۶۱۳ ق. اسکندرنامه - اصطلاحها و
تعبیرها
نظامی، الیاس بن یوسف، ۴۵۳۰ - ۴۶۱۳ ق. اسکندرنامه - کشف اللغات
شعر فارسی - قرن ۶ ق.
Persian poetry - 12th century
نظامی، الیاس بن یوسف، ۴۵۳۰ - ۴۶۱۳ ق. اسکندرنامه، برگزیده، شرح
۵۱۲۵PIR
۱۱۶/۳۳۸:
۸۸۷۸۵۵:
فبها

عنوان: فرهنگنامه اسکندرنامه نظامی گنجوی

پدیدآور: نریا پرستار
۲۰۱۱

ناظر چاپ: دپارتمان انتشارات
صفحه آرای: دپارتمان انتشارات
طراحی جلد: دپارتمان انتشارات
چاپخانه: خانه چاپ

انتشارات: قلم فرشته
نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۸۲۳-۰-۸
قیمت: ۲۰۵۰۰۰ ریال
شمارگان: ۱۰۰۰

آدرس: انتشارات قلم فرشته

تهران، میدان انقلاب، بین جمالزاده جنوبی و نوفل‌لج، ساختمان ۱۰۲، طبقه سوم

۰۲۱-۸۸۸۹۰۹۲۹

• مرکز بخش:

تهران، میدان ولیعصر، ابتدای کریم خان زند، کوچه شاهد، پلاک ۲، ط ۳ (انتشارات قلم فرشته)

تلفن:

۰۲۱-۸۸۸۹۰۹۲۹

۰۹۱۹۱۲۷۴۲۴۰

پست الکترونیکی:

Entesharateh_ghalamehfereshteh@yahoo.com

• هر گونه کپی برداری، تلخیص و استفاده از مطالب این کتاب، بدون مجوز کتبی ناشر ممنوع بوده و پیگرد قانونی خواهد داشت.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۸.....	مقدمه
۱۱.....	فصل اول.....
۱۱.....	کلیات.....
۱۲.....	تعریف فرهنگ نامه.....
۱۲.....	انواع شعر.....
۱۳.....	ادبیات غنایی.....
۱۴.....	اسکندر از منظر نظامی.....
۱۵.....	معرفی اسکندر نامه.....
۱۸.....	نظر منتقدان درباره اسکندرنامه.....
۲۱.....	شرفنامه.....
۲۵.....	فصل دوم.....
۲۵.....	معرفی آثار و اوضاع عصر نظامی.....
۲۶.....	شرح حال و آثار نظامی.....
۲۸.....	نظامی و معاصران.....
۲۹.....	آثار نظامی گنجوی.....
۳۳.....	اسکندرنامه-شرفنامه.....
۳۴.....	سبک و شعر نظامی.....
۳۸.....	مشرّب و مسلک نظامی.....

۳۹	اوضاع اجتماعی و سیاسی عصر نظامی
۴۰	تاریخ اجتماعی و سیاسی عصر نظامی
۴۳	تاثیر اوضاع زمان در شعر نظامی
۴۴	فصل سوم
۴۴	فرهنگ نامه شرفنامه
۴۶	آیات و احادیث
۴۶	آیات در شرفنامه نظامی
۵۷	بخش دوم
۵۷	آداب و رسوم و باورها
۵۸	آداب و رسوم و باورها
۵۹	عقاید و باورهای اجتماعی
۶۲	عقاید و باورهای مذهبی
۶۴	بخش سوم
۶۴	اصطلاحات دیوانی
۶۵	اصطلاحات دیوانی
۷۳	بخش چهارم
۷۳	اصطلاحات طبی
۷۴	اصطلاحات طبی
۷۸	بخش پنجم
۷۸	اصطلاحات عرفانی

۷۹.....	اصطلاحات عرفانی.....
۸۵.....	بخش ششم.....
۸۵.....	اصطلاحات موسیقی.....
۸۶.....	اصطلاحات موسیقی.....
۹۳.....	بخش هفتم.....
۹۳.....	اصطلاحات نجومی.....
۹۴.....	اصطلاحات نجومی.....
۱۰۰.....	بخش هشتم.....
۱۰۰.....	امثال و حکم.....
۱۰۴.....	بخش نهم.....
۱۰۴.....	تلمیحات.....
۱۲۲.....	بخش دهم.....
۱۲۲.....	کنایات.....
۱۳۱.....	بخش یازدهم.....
۱۳۱.....	لغات و ترکیبات.....
۱۵۵.....	فصل چهارم.....
۱۵۵.....	سخن آخر.....
۱۶۸.....	فهرست جانوران.....
۱۷۸.....	فهرست درخت ها و گل.....
۱۸۵.....	فهرست طعام ها و میوه.....

- ۱۹۳ فلزها و سنگ قیمتی
- ۱۹۸ فهرست اعلام و مکان ها
- ۲۰۵ فهرست رنگ ها، جامه، بازی
- ۲۲۳ فهرست منابع و ماخذ

www.ketab.ir

مقدمه

ادبیات فارسی با توجه به قدمت آن اقیانوس بی کرانی است که می توان در دل آن گوهرهای نفیسی صید کرد. گوهرهایی که برای همگان شناخته شده نیست. یکی از این گوهرهای ناشناخته شرف نامه نظامی است. که از طریق فرهنگواره قابل شناسایی است. و اهمیت فرهنگواره این است که در آموزه های مردم تاثیر مثبت دارد و به بالا بردن سطح فرهنگ جامعه کمک می کند و درک مفاهیم شرف نامه را تسهیل می نماید.

الیاس بن یوسف بن زکی معروف به نظامی مادرش کُرد نژاد که در جوانی از دنیا رفت. نظامی در گنجه به دنیا آمد، گنجه در آن روزگار، با وجود بی سامانی ها و پریشانی های حاصل از کشمکش ها، کانون و مهد بزرگ شعر فارسی بود. گرچه «شروان» به سبب وجود شاعرانی چون خاقانی، فلکی و مجیر پرآوازه بود گنجه نیز از شعر شاعرانی چون ابوالعلاء گنجوی و مهستی گنجوی نامور گشته بود، اما آوازه نظامی همه را تحت الشعاع خود گرفت.

یان ریپکا نظامی شناس بزرگ چک در تاریخ ادبیات ایران می نویسد نظامی درخشان ترین سراینده داستان های عشقی است که آذربایجان به ادبیات و تمام جهان تقدم داشته

است، سخنوری که گذشت روزگاران تازگی و قدرت تأثیر کلامش را نتوانسته کهنه بگرداند.

در پاکی اخلاق و تقوی، نظیر حکیم نظامی را در میان تمام شعرای عالم نمی‌توان پیدا کرد. در تمام دیوان وی یک لفظ رکبیک و یک سخن زشت پیدا نمی‌شود و یک بیت هجو از اول تا آخر زندگی بر زبانش جاری نشده است. از استاد بزرگ گنجه شش گنجینه در پنج بحر مثنوی جهان را یادگار است که مورد تقلید شاعران زیادی قرار گرفته‌است، ولی هیچ کدام از آنان نتوانسته‌اند آن طور که باید و شاید از عهده تقلید برآیند. این شش دفتر عبارتند از: مخزن الاسرار، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر، شرفنامه و اقبالنامه که همگی نشان دهنده هنر سخنوری و بلاغت گوینده توانا آن منظومه هاست.

نظامی از شاعرانی است که باید او را در شمار ارکان شعر فارسی و از استادان مسلم این زبان دانست. وی از آن سخنگویانی است که مانند فردوسی و سعدی توانست به ایجاد و تکمیل سبک و روشی خاص دست یابد. اگر چه داستان سرایی در زبان فارسی به وسیله نظامی شروع نشده، لیکن تنها شاعری که تا پایان قرن ششم توانسته است شعر تمثیلی را به حد اعلای تکامل برساند نظامی است.

شرفنامه چهارمین اثر نظامی است و آن را نیمه بنا معرفی کرده و نیمه دوم را به بعد موکول کرده و مقصود او از نیمه دیگر « اقبال نامه » که آن را با هفت پیکر که مثنوی دیگر اوست بعد از شرفنامه به نظم آورده است. شرفنامه را در ۵۸۸ و هفت پیکر را در ۵۹۸ و اقبال نامه را در ۵۹۹ سروده و ختمه را کامل کرده است.

بعضی از نویسندگان مثنوی هفت پیکر را چهارم و شرفنامه و اقبال نامه را پنجمین اثر شاعر معرفی کرده اند. غافل از آن که محمد عوفی بخارایی صاحب لبابالباب که در ربع اول قرن هفتم؛ یعنی اندکی بعد از فوت نظامی کتاب خود را تألیف کرده است مثنوی های نظامی را چهار کتاب داشته: ۱- مخزن الاسرار ۲- لیلی و مجنون ۳- خسرو و شیرین ۴- قصه ی اسکندر، به نظر می رسد آخرین سروده نظامی یعنی مثنوی هفت پیکر هنوز به

دست محمد عوفی نرسیده بوده است. فتوحات اسکندر در شرفنامه بیشتر در خشکی ها و در اقبال نامه سیرو سفر او در دریا بوده است.

در این مثنوی از جنگ ها و مبارزات پهلوانان سخن گفته شاید می خواسته نشان دهد که در حماسه سرایی نیز قدرتمند و تواناست. اگر سروده های رزمی او را به دقت مطالعه کنیم رنگ بزم را در آن ها مشاهده می کنیم که این رنگ ها در شاهنامه فردوسی اتفاق نمی افتد. (احمدنژاد، ۱۳۶۹: ۳۹)

www.ketab.ir